

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

Ս. ԱՅՐԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Եթէ դուրսէն եկած օտարական մը ուշադրութեամբ նայի մեր արարողութիւններուն, պիտի նկատէ թէ եկեղեցին իր ծիսական արտայայտութիւններուն մէջ, ամբողջ տարին, կը փառաբանէ անձ մը, որ իր կեանքով ու գործով կը մնայ գերադոյն օրինակը և փրկիչը մարդկութեան:

Աստուծոյ ժամանակին մէջ յայտնութիւնը, անոր մարդեղութեան, այսինքն ծննդեան խորհուրդը, եղակի դէպք մըն է: Ան ծնաւ Բեթղէհէմի Ս. Այրին մէջ, ենթարկուեցաւ մեղի նման ժամանակի պարտադրանքներուն, ապրեցաւ մեր կեանքը, ազատել կարենալու համար մարդը իր մեղքի կապանքներէն և տանելու զայն իր գոյութեան սկզբնածագին: Որովհետեւ մարդկային կեանքը չօկսիր այս աշխարհէն, ան իր սկիզբը կ'առնէ երկնքէն, ուր, ի վերջոյ, ճակատագրուած է վերադառնալու: Որքան խոր է տեղը մարդուն Աստուծոյ նկատմամբ, նոյնքան իրաւ է Աստուծոյ զգացումը իր արարածին հանդէպ: Այս զոյգ լինելութիւնները կը կազմեն կեդրոնական խորհուրդը քրիստոնէութեան:

Աստուծոյ մարմնանալը կամ մարդեղութիւնը յայտնութիւնն է յաւիտենական կեանքին և մարդկային ճակատագրին, կեանքով մը և օրինակով մը յայտնագործուած պատմութեան մէջ: Բանը մարմին կ'ըլլայ, Աստուած կը մարդանայ մարդը աստուածացնելու համար:

Երբ կը նայինք Յիսուսին, ան մեզի կը ներկայանայ երկու երեսներով՝ մարդկային և աստուածային: Ան աշխարհի մէջ է, և չէ, ժամանակաւոր է և յաւիտենական, մարդ է և Աստուած: Յիսուսի ծնունդն ու մահը, այդ յաւիտենական և մեծ իրականութեան սկզբի և վախճանի երկու ծայրերն են, երկու բեւեռները, որոնց վրայ իրագործեց Ան ինքզինքը, մեզի տալով կեանքի գերագոյն օրինակը:

Յիսուսի ծնունդով, Աստուած իրագործեց ինքզինքը մարդկային պատմութեան մէջ, ըլլալու մեզմէ մէկը, մեր կեանքի ուղղութեան միջամտելու համար: Կեանքը տխուր էր և անիմաստ, անբան ըլլալու աստիճան, և հետևաբար անհրաժեշտ էր որ Աստուծոյ Բանը մեր մէջ գար, մարդկութիւնը իր անբանութենէն հանելու համար: Անշուշտ Աստուած ինքզինք յայտնած՝ ու կը յայտնէ ամէն օր բնութեան և մարդկային արտայայտութիւններուն մէջ, ասկայն մարդկային անձին ներքե միայն մեզի համար կարելի պիտի ըլլար շօշափել զինքը, անոր համար «Բանն մարմին եղև և բնակեաց ի մեզ»:

Աստուածա-յայտնութիւնը մեծ խրամատ մը կը բանայ մարդկային պատմութեան մէջ, բաժնելով զայն երկու մասերու, նախքան Քրիստոս և յետ Քրիստոսի, ստեղծելով հոգիի և նիւթի պայքարը, մարդը իր նպատակին առաջնորդելու համար:

Յիսուս մարդկային կեանքի այդ ողբերգութիւնը ապրեցաւ հերոսական գեղեցկութեամբ: Երբ կը կարգանք երեք համատես Աւետարանները, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իր կերպով մեզի կը բերէ անոր վաւերական գործերը,

իր դղանք թէ հոն ապրող և մեռնող Մարդ-Աստուածը կը գերադանցէ ինքզինքը ըլլալու համար ինքզինքը: Մարդկայինը իր մէջ հասաւ աստուածային բարձրութեան: Մտերէն մինչև խաչ, Ան իրական մարդ մը եղաւ, և ապրեցաւ մեր մարդկային բոլոր մտածումներն ու զգացումները:

Մարդեղութիւնը այսպէս Աստուծոյ սիրոյն բխումն է, մեծ և սքանչելի խորհուրդ՝ վեր մարդկային հասողութենէն: Ան կ'ըմբռնուի միայն հաւատքի զօրութեամբ և հոյսի վերացումով: Քրիստոնէութիւնը բարձրագոյն կրօնքն է որ ի յայտ կը բերէ Աստուծոյ և մարդուն միութիւնը: Հետևաբար Մարդեղութիւնը Աստուծոյ կողմէ ծրագրուած միջոց մըն է մարդուն վերանորոգման և կատարելագործման համար: Ան նոյնպէս բարոյական կոչ մըն է մարդուն իւրացնելու իր ճակատագիրը: Քրիստոսի կեանքը Աստուծոյ նկարագրին կատարեալ յայտնուի թիւնը եղաւ: Մարդեղութեամբ մարդուն տրուեցաւ ոչ միայն իր վախճանին գիտակցութիւնը, այլ նաև Աստուծոյ նկարագրին կատարեալ ծանօթութիւնը. երկու անհրաժեշտ պայմաններ մարդուն հոգեկան յառաջդիմութեան և կատարելագործման: Սակայն անոնք անգործ կը մնան եթէ չիրագործեն հոգիին մեծ պահանջները, այսինքն մարդուն իր արարիչէն կախում ունենալու գիտակցութիւնը, մշակուած խղճմտանքի մը թելադրանքով, ապաստելու մեղքէն և քաջուելու անմահութեան յոյսին:

Յիսուսով պայմանաւորուած պատմական շրջանը իր վրայ կը կրէ Անոր ուժին կնիքը: Ձկայ մսեմ և քաղաքակրթիչ շարժում մը որ իր վրայ չունենայ առաւել կամ նուազ չափերով քրիստոնէութեան շնորհը: Յիսուս պատմութեան կեդրոնակէտն է, իր ծնունդէն առաջ պատմութեան բոլոր շարժումները իրեն կը նային և իր ծնունդէն վերջ՝ մարդեղութեան կեանքը գոյն, գիծ և ուղղութիւն կ'առնեն իրմով:

Քրիստոնէութեան մեծագոյն նպաստը որ տակաւին չէ ըմբռնուած լիովին քրիստոնեայ աշխարհէն, կը կայանայ մարդը բնութեան ստորին տարրերէն ազատագրելուն մէջ, և անկախ հոգևոր էակ մը ընելու գայն, բարձրացնելով մինչև երկինք: Գերի էր ան իր ստորին եսին, որմէ անկարող էր ապաստելու ինքզինքը, իբրև արդիւնք իր սխալին: Աստուածային մարդուն աշխարհ գալով միայն իրագործուեցաւ փրկագործութեան խորհուրդը՝ իր արեան հեղումով, որդեգրելով մարդը և արժանացնելով գայն Աստուծոյ որդեգրութեան: Հին կրօնքներն ալ կը ձգտէին փրկագործութեան և հասնելու անմահութեան, բայց անոնք չ'աջողեցան իրականացնելու մարդուն վերջնական ազատութիւնը: Որքան ատեն որ մարդը հաղորդակից էր բնութեան և իր կեանքին հիմը կը կազմէին միթոսները, չէր կրնար բնութենէն վեր բարձրանալ:

Ծննդեան խորհուրդին մէջ, այսինքն Աստուծոյ հայրութեան և մարդուն որդիութեան այս նուիրագործուած արարքին խորը կը մնայ տակաւին ուրիշ մեծ զգացում մը, թէ մարդը առանձինն, առանց երկնքի օժանդակութեան, առանց Աստուծոյ, իր երկնաւոր Հօր սիրոյն և դուրսի պիտի չկրնար նուաճել տիեզերական այս արաժան: Մարդ առանձինն, նման է անդիկ նաւի մը, խաղալիք փշող հովերու և ալիքներու շարժումին: Առանց Աստուծոյ նախախնամող զօրութեան և լոյսին, մենք գաղաններ ենք միայն: Աստուածայինով միայն կ'սկսի մեր գիտակցութիւնը, մեր վերելքը և մեր փրկութիւնը: Մարդը շատ կանուխէն փորձած է գտնել իր կորսնցուցած դրախտը, որուն յուշը թէն աղօտ, մնացած է միշտ իր էութեան խորը, իբրև գերագոյն դրոշմ և նշան իր ազնուական ծագման: Եգիպտոսի բուրգերը, Հին Ժողովուրդներու միթարանութիւնները և երազները, իրենց ճամբով նոյն կորուստն է որ կ'որոնեն: Արուեստն ու փիլիսոփայութիւնը, ջահեր են մարդուն կողմէ վեր բռնը:

ած, որոնումի այդ ճամբուն վրայ: Յիսուսի ծնունդը մեր մէջ մեղքը և անասունը թաղող և հրեշտակը թևաւորող խորհուրդն է:

Ծնիլ յաւիտենականութեան համար, որ թէև մշուշ, բայց ուղիղ մտածման յոյսին մէջ միակ կարելի պայծառութիւնը կը դառնայ մեր շրջապատի անկարելիութիւնները լուսաւորող: Մենք չենք ծնիր և հետև ենք սրբազան աշիր խորհուրդէն, Լըր կեանքը կը սահմանափակենք մարդու մը տևողութեամբ միայն: Աստուած իր յաւերժութիւնը բաժին կը հանէ մեզի, որոշելով մեր տեղը ապագայ կեանքին մէջ: Յետոյ ժամանակին թեր կը բացուի մեր վրայ, փորձառութիւնները կը հասունցեն զմեզ մէջ կողմէն մահուան և միւս կողմէն կեանքին, աշխիքն յաւերժութեան համար, սակայն մենք այն ատեն միայն յաղթական ենք, երբ կրցած ենք գործակիցը դառնալ Աստուծոյ:

Կեանքը ապրիլ մը չէ միայն, մարդը մեծ ապագայի մը կանչուած է և որուն պէտք է պատրաստուի: Այս կեանքը պղտիկ ներկայ մըն է լոկ, ուր պէտք է հանդերձաւոր շինուի: Օրօրոցն ու գերեզմանը սկիզբ մը և վախճան մը չեն, այլ վախճաններ կեանքի յաւերժէն: Այսարհն իսկ իր գոյութեամբ անջատ և առանձին բան մը չէ, այլ յաւիտենականութեան և մեծ ապագայի արտաքին և տեսանելի կողմը, հագլու նշմարելի մասնիկը մեծ ամբողջին, շարժուն և փոփոխուն աշխարհայինի ուղիւնին:

Քրիստոնէական յայտնութիւնը եղաւ կատարեալ, միակ և վերջնական: Անկա մարդոց հաղորդուեցաւ ուղղակի, աշխիքն Որդիին միջոցաւ, որուն ստորագելիները ունէ բաղդատութենէ գերիվերոյ աստիճանի մը վրայ կը դնեն դիրքը: Նախ որովհետեւ ինքը արարչութեան նպատակն ու գործարանը և դաւ: Գործարանը՝ որովհետեւ ինքն է Բանը որուն միջոցաւ Աստուած ստեղծեց տիեզերքը: Նպատակ՝ որովհետեւ տիեզերքի ստեղծումէն ալ առաջ Ան նախաւորեալ էր իրրեւ ժառանգ և տէր ամենայնի: Ներկորդ, որովհետեւ աստուծաւորէն ընտրեալ մը ունի Ան, քանի որ իր մէջ կը յայտնուի և կ'իրականանայ Աստուած, ինչպէս արեւ իր ճառագայթումով և կ'իրէր իր դրոշմին մէջ, ուր ճշգրտօրէն կը տեսնուին անոր գիծերուն յետին և ամենանորը մանրամասնութիւնները:

Յիսուս գործակիցն է միւսին առան աշխարհի պահպանման և կառավարութեան. աշխիքն Աստուծոյ կամքին գործադրող զօրութիւնը, որ կը կատարէ իր այդ պաշտօնը, նիւթապէս՝ ստեղծագործութեան օրէնքին տեսական արդիւնաւորումով, և բարոյապէս՝ մեղքին ջնջումին համար մարդեղնութեան խորհուրդին սրբազան ներգործութեամբը, անոր համար է որ երկրի վրայ իր փրկական պաշտօնը աւարտելէ վերջ, երկինք վերացաւ դարձեալ, վերստին տիրանալու համար իր էութեան համապատասխան մեծաւայելիւշ գիւրգիւն, որ անհունապէս գերազանց է քան հրեշտակներունը, որոնք պատգամաւորներ են լոկ:

Այս իրողութեամբ պէտք է պայծառանայ քրիստոնէին դիտակցութիւնը՝ Աստուծոյ խորհուրդին նկատմամբ: Ինչ որ միտքը կամ արամատիզական հետամտութիւնները չեն կրնար գտնել, ինչ որ ընտրեալ կարգին խոկումը հաղիւ կրնայ աղօտ կերպով նկատել տալ, ինչ որ քրիստոնէութենէն դուրս միւս կրօնները նուազ չափով մը միայն կ'ընդլայտեն — վասնզի, ինչպէս կ'ընէ Օգոստինոս, Աստուած ամէն կրօնքի մէջ շող մը կամ շիթ մը դրած է իր յայտնութեան յոյսէն, որպէսզի յաւերժական խաւարին մէջ ի սպառ չկորսուին մարդիկ — քրիստոնէական հաւատքը հոգիին կուտայ անրնդմիջական հաւատաւորութիւն մը առհասարակեան: